

Moraliteit

ALS ZE MIJ ER MAAR NIET MEE LASTIGVALLEN

Misschien is u het wel eens opgevallen: als u bij jongeren een moreel standpunt vraagt over een onderwerp is steevast het antwoord: 'dat moeten ze zelf weten, zolang ze mij er maar niet mee lastigvallen en niemand er kwaad mee doen.' Ikzelf merk het bij mijn studenten, neefjes en nichtjes en mijn generatiegenoten. Als het gaat over extreme voorbeelden rondom bijvoorbeeld abortus of seksuele losbandigheid is steevast het antwoord: 'dat moeten ze zelf weten, als zij er gelukkig van worden,' of 'wie ben ik om daar over te oordelen?' Misschien is dit in mindere mate aanwezig bij jeugd van DGK, maar waarom zijn veel jongeren zo bang om een moreel standpunt in te nemen? Waar komt dit vandaan? Dit artikel gaat hier verder op in.

MORALITEIT

Moraliteit gaat over de juistheid van het handelen in een bepaalde situatie. Dit wordt ook wel samengevat in onze waarden en normen. Waarden zijn overtuigingen die wij als groep nastreven, terwijl normen concrete gedragsregels zijn die daaruit voortkomen. Een waarde zou kunnen zijn 'respect voor ouderen', en de norm (gedragsregel) die daaruit volgt is dat wij oudere mensen met 'u' aanspreken. Wanneer iemand een norm overtreedt, voelt dat verkeerd. Zo'n persoon houdt zich niet aan de (on)geschreven regels. Tot zover zijn wij het als samenleving wel met elkaar

eens. Maar wat als het bijvoorbeeld over abortus gaat? Dan zult u merken dat bepaalde waarden gaan botsen. Aan de ene kant is er een groep mensen die de waarde 'vrijheid' nastreeft, waaruit de norm volgt dat een vrouw baas in eigen buik is. Aan de andere kant is er een groep mensen die de waarde 'heiligheid van het leven' nastreeft, waaruit de norm volgt dat abortus verkeerd is. Interessant! Want over precies hetzelfde onderwerp kunnen mensen compleet van mening verschillen. Denk aan Amerika, waar vorig jaar de abortuswetgeving van de federale overheid overgeheveld is naar de staten. Dit heeft ervoor gezorgd dat staten zelf hun abortuswetgeving mogen bepalen, met als gevolg dat Republikeinse staten abortus hebben verboden of ingeperkt. Als reactie hierop waren er grote demonstraties tussen voor- en tegenstanders die elkaar immoraliteit toedichten. De emoties over dit onderwerp liepen enorm op, afgaande op de filmpjes op sociale media. Waarden raken ons enorm diep.

SOORTEN MORALITEIT

De Amerikaanse psycholoog Jonathan Haidt heeft zich veel beziggehouden met moraliteit, en waarom normen en waarden over de hele wereld zo verschillen. Hij stelt dat moraliteit net zoets is als smaak: iedereen wordt geboren met dezelfde smaakpapillen (zoet, zuur, zout, bitter en umami), maar afhankelijk van waar iemand wordt geboren

worden die gebieden al dan niet verder ontwikkeld. Aziaten geven de voorkeur aan pittig eten, Amerikanen aan hartig en zoet. Dit trekt hij door naar moraliteit: ieder mens wordt geboren met zes verschillende 'smaken' van moraliteit, maar afhankelijk van waar iemand opgroeit worden bepaalde gebieden sterker ontwikkeld.

“Moraliteit gaat over de juistheid van het handelen in een bepaalde situatie.”

Haidt onderscheidt zes verschillende gebieden van moraliteit: zorgzaamheid, eerlijkheid, loyaliteit, autoriteit, heiligheid en vrijheid. Zorgzaamheid betreft het zorgen voor de zwakkeren van de samenleving, zoals armen, zieken en kinderen. Eerlijkheid gaat over een proportionele verhouding tussen wat mensen geven en krijgen, bijvoorbeeld de verdeling van rijkdom. Loyaliteit gaat erover dat mensen aan hun 'eigen groep' loyaal horen te zijn en vreemde groepen wantrouwen en mijden. Autoriteit heeft te maken met gevoeligheid van rang of standen: het geeft ons een indicatie of andere mensen zich (wel of

· DE BAZUIN · WAARGENOMEN

niet) correct gedragen, gezien hun positie. Wanneer een burger Koning Willem-Alexander studentikoos zou aanspreken, wordt dit gebied geactiveerd: dat is incorrect. Heiligheid richt zich volgens Haidt op het toekennen van irrationele en extreme waarden aan objecten. Zo is het schoonmaken van de wc met de Nederlandse vlag rationeel gezien prima (het is maar een stuk stof), maar ergens voelt het verkeerd: 'Dat doe je gewoon niet!' Tot slot is er het gebied vrijheid: mensen verzetten zich tegen anderen die hun willen overheersen. Nu blijkt uit onderzoek dat linkse/progressieve (liberale) mensen zich vooral richten op zorgzaamheid, eerlijkheid en vrijheid. Vandaar ook dat linkse/progressieve partijen vaak bezig zijn met arme mensen, vluchtelingen en (seksuele) vrijheden. Conservatieve mensen zijn meer gericht op loyaliteit, autoriteit en heiligheid. Vandaar ook dat conservatieve partijen meer op 'hun eigen volk' zijn gericht, waarde toekennen aan traditie en aan bijvoorbeeld de heiligheid van het leven. Belangrijk is op te merken dat Haidt stelt dat de ene waarde niet 'beter' is dan de andere. Liberalen kunnen namelijk nogal eens doen alsof hun waarden ver verheven staan boven andere waarden. Maar waarom zijn die liberale waarden zo dominant in het Westen, en waar komen ze vandaan?

FRANSE REVOLUTIE ALS START VAN HET LIBERALE DENKEN

Daarvoor moeten we terug naar de Franse Revolutie (1789-1799). Deze revolutie is de kentering in de geschiedenis van het Westen. Op bloederige wijze werd het *Ancien Régime* afgeschaft en vervangen voor de waarden 'Gelijkheid, Vrijheid en Broederschap'. De klassieke standenmaatschappij met aan het hoofd de Adel en Geestelijken werd vervangen door een gelijkere, rechtvaardigere en eerlijkere. In deze periode is ook het liberalisme ontstaan. Het liberalisme kent veel definities, maar de

kern van het liberalisme is het verwerpen van Goddelijke autoriteit, vandaar dat koning Lodewijk de XVI werd ont-

“Waarom zijn die liberale waarden zo dominant?”

hoofd; de koning zag zichzelf immers als aangesteld door God. De stelling van de belangrijke filosoof John Stuart Mill is misschien wel de meest kenmerkende voor het liberalisme: 'Over zichzelf, over zijn eigen lichaam en geest, is het individu soeverein, (...). De enige reden waarom men rechtmatig macht kan uitoefenen over enig ander lid van een beschaafde samenleving, tegen zijn zin, is de zorg dat anderen geen schade wordt toegebracht.' In normaal Nederlands: iedereen mag doen en laten wat hij wil, zolang hij anderen er maar niet mee schaadt. Niemand mag u iets verbieden te doen, en al helemaal niet een god. En dit is precies de reactie die veel jongeren geven als om een mening wordt gevraagd. Maar waarom denken onze jongeren op die manier?

ONDERWIJS

Als we teruggrijpen op Haidt dan moet moraliteit ontwikkeld worden, net zoals kinderen moeten leren bepaalde smaken lekker te vinden. Helaas wordt het Westen, bijvoorbeeld in media en onderwijs, gedomineerd door progressieve waarden zoals vrijheid en gelijkheid. Deze progressieve moraliteit wordt vanaf de kleuterklas aangeleerd tijdens burgerschapslessen, valt te lezen in de Wet op het primair onderwijs en de Wet op het voortgezet onderwijs. Doelen van deze lessen zijn bijvoorbeeld 'het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de

democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school.' Met andere woorden: het bijbrengen van respect en kennis van liberale moraliteit. Een duidelijk voorbeeld is de verregaande bemoeienis van de overheid met de seksuele vorming van onze kinderen. Vaak wordt hier gebruik gemaakt van 'expertisecentra' die onder het mom van wetenschappelijke kennis hun liberale moraliteit opdringen.

ONZE OPDRACHT

Begint u het te zien? Als moraliteit ontwikkeld moet worden, en jeugd vanaf de wieg vooral progressieve waarden aangeleerd krijgt, ontwikkelen ze bijvoorbeeld nooit een gevoel van heiligheid voor het leven of een gevoel voor autoriteit. De liberale mantra ligt als een onzichtbare deken over het Westen, met als gevolg een maatschappij die zich kenmerkt door normloosheid. Aan u dus de taak om in ieder geval uw kinderen Goddelijke moraliteit bij te brengen, zodat ze kunnen antwoorden als hun gevraagd wordt naar bijvoorbeeld abortus: 'dat is het doden van een ongeboren kind en gaat in tegen de heiligheid van het leven wat God geeft.'

Literatuur

- Haidt, J. (2021). *Het rechtvaardigheidsgevoel*. Ten Have.
- Trouillez, P. (2020). *De Franse revolutie en het christendom. Een gewelddadige scheiding tussen kerk en staat*. Omniboek.
- Verhofstadt, D. (2015). *De liberale canon*. Houtekiet.
- Wet op het voortgezet onderwijs 1963. (2023, 7 oktober). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2022-07-14>
- Wet op het primair onderwijs 1981. (2023, 7 oktober). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0003420/2022-08-01>